# Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026-2029 VNS 2/2025 vp

**Hallintovaliokunta 13.5.2025**

Arja Pesonen, ekonomisti, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy

# Hyvinvointialueiden talouden eriytyminen voimistuu kehyskaudella

- Koko maan tasolla hyvinvointialueiden tilinpäätökset olivat vuonna 2024 edellisvuotta paremmat. Tästä huolimatta alijäämää kertyi 1,1 mrd. euroa. Koko maan suunnasta huolimatta 8 alueella alijäämä oli kuitenkin kasvoi edellisestä vuodesta.
- Alueiden toteutuva kustannuskehitys vaihtelee merkittävästi. Vuonna 2024 toimintakulujen muutos vaihteli välillä 0,1 % - 6,9 % edellisestä vuodesta.
- Eriytyvä talouden kehitys näkyy vuoden 2025 talousarvioissa, joista 5 aluetta on laatinut talousarvionsa edelleen alijäämäiseksi valtion merkittävästä jälkikäteisrahoituksesta huolimatta.
- Noin puolet alueista arvioi, etteivät pysty kattamaan alijäämiään lain edellyttämässä aikataulussa. Kun toinen puoli onnistuu tasapainottamisessaan, haastaa pienentyvä valtionrahoituksen jälkikäteistarkistus hitaammin tasapainottamisen kanssa eteneviä alueita.

HYVIL

# Rahoituksen riittävyys tulee olla todennettavissa

- Valtion tulee lähtökohtaisesti turvata rahoituksen riittävyys palveluiden järjestämiseksi perustuslaissa ja laissa edellytetyllä tavalla.
- Keinot arvioida riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä tarpeita ja uhkia vastaavien pelastustoimen palvelujen toteutumisesta tulee selkeyttää. Alueilla on merkittävä harkintavalta yleiskatteisen rahoituksen kohdentamisessa.
- Toteutunut ja arvioitu kustannuskehitys vaihtelee merkittävästi. Merkittävien kustannuserojen taustasyihin tulisi pureutua enemmän, jotta tunnistetaan alueiden erityispiirteet ja olosuhde-erot sekä palvelutarve ja valtionrahoitus voidaan kohdentaa oikein alueiden kesken.
- Viime kädessä tulee siis varmentaa miten rahoitusperiaatteen toteutumien voidaan todeta riittävällä tarkkuudella palvelu- ja aluekohtaisesti tai ryhdyttävä toimiin lainsäädännön muuttamiseksi



HYVIL

# Lisärahoitukseen on valtion varauduttava

- Hyvinvointialueen rahoituslaissa on riittävien palvelujen turvaamiseksi lisärahoitusta koskeva pykälä.
- Sen mukaan hyvinvointialueella on oikeus saada valtiolta rahoitusta se määrä, joka on tarpeen mainittujen sosiaali- ja terveyspalvelujen ja pelastuspalvelujen turvaamiseksi ottaen huomioon hyvinvointialueen edellytykset järjestää muut lakisääteiset tehtävät.
- Hyvinvointialueiden eriytynyt talouskehitys, talouden tasapainottamisvaatimus ja sen epärealistisuus edellytetyssä aikataulussa osalla alueista johtaa väistämättä useisiin lisärahoitushakemuksiin.
- Lisärahoituksen myöntämiseen tulisi varautua julkisen talouden suunnitelmassa. Nyt on vain tekninen 1 milj. euron varaus.

# Valtionohjauksen panostaminen strategisemmalle tasolle

- Keskeistä on riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä tarpeita ja uhkia vastaavien pelastustoimen palvelujen toteutumisen ja rahoituksen riittävyyden arviointi. Tämä on vaativa arviointikokonaisuus mutta välttämätön selkeytettävä.
- Ohjauksen tulisi vahvistua strategisemmalle tasolle ja muodostaa ministeriöiden kesken eheä kokonaisuus.
- Esimerkiksi investointien ohjausta voisi suunnata huomattavasti strategisemmalle tasolle vastaavan kaltaisin menettelyin hyvinvointialueympäristöön sovellettuna, mitä oli ennen uudistusta voimassa kuntien ja kuntayhtymien investointien rajoittamisesta.
- Missään olosuhteissa ei tule toteuttaa muutoksia, jotka heikentävät edelleen hyvinvointialueiden rahoitusasemaa. Useiden perättäisten asiakasmaksumuutosten yhteisvaikutuksia tulisi laajasti arvioida osana lakimuutosten vaikutusarviota ennen muutoksia hyvinvointialueiden rahoitukseen.



HYVIL